

STATISTIKANÕUKOGU KOOSOLEKU PROTOKOLL

Tallinn

17.06.2022 nr 10-1/22/009sn

Algus kell 13.05, lõpp kell 16.00

Juhatas Hede Sinisaar

Protokollis Kaisa Käbal

Võtsid osa: Sven Kirsipuu, Veiko Tali, Ott Velsberg, Marko Udras, Kätlin Weinzierl, Dmitri Burnašev, Urmet Lee

Puudusid: Pille Lehis, Allan Puur, Marko Gorban

Kutsutud:

Rahandusministeeriumi riigihalduse ja avaliku teenistuse osakonna riigimajade projektijuht Silver Salla

Tervise Arengu Instituudi tervisestatistika osakonna juhataja Ingrid Valdmaa

Statistikaameti peadirektori asetäitja Kaie Koskaru-Nelk

Statistikaameti partnerlussuhete juht Jaana Tael

Statistikaameti arendusnõuni Merle Männik

Statistikaameti rahva ja eluruumide loenduse projektijuht Liina Osila

PÄEVAKORD

1. Päevakorra kinnitamine
2. Uue Statistikanõukogu esimehe valimine
3. Statistikaameti 2023.-2027. aasta statistikatööde loetelu kohta statistikanõukogu arvamuse kinnitamine Rahandusministeeriumile esitamiseks
4. Ülevaade rahva- ja eluruumide loenduse hetkeseisust
5. Ülevaade 2022. aasta tegevuskavade täitmisest
6. Statistikaameti strateegia 2023-2027 I versioon

1. Koosoleku päevakorra kinnitamine

Urmet Lee tutvustas päevakorda.

OTSUSTATI

1.1. Kinnitati päevakord.

2. Uue Statistikanõukogu esimehe valimine

Statistikanõukogu uue esimehe kandidaadina pakuti välja Hede Sinisaar. Toimus avalik hääletus, puudujad saatsid oma hääled e-mailiga enne koosolekut. Liikmed olid kandidaadi poolt ning vastuväiteid ei olnud.

OTSUSTATI:

2.1 Uueks statistikanõukogu esimeheks valiti Hede Sinisaar.

3. Statistikaameti 2023.-2027. aasta statistikatööde loetelu kohta statistikanõukogu arvamuse kinnitamine Rahandusministeeriumile esitamiseks

Jaana Tael tutvustas 2023.-2027. aasta statistikaprogrammi ja statistikanõukogu arvamuse ettepanekut, mis on vaja 1. juuliks Rahandusministeeriumile esitada (lisad 1-4).

Riikliku statistika programm koostatakse viieks aastaks ja sellel aastal on programmiliste statistikatööde alla toodud põhistatistika valdkonnad. Esmakordselt ei räägita enam statistilistest registritest eraldi statistikatöödena, vaid need on põhivaldkondade statistika hulgas, sest registreid kasutatakse kõikides statistikatöodes. Samuti on programmi vaatest välja jäänud andmehaldus, sest see ei ole statistikatöö, vaid eraldi statistikaameti tegevusharu.

Jaana Tael tutvustas statistikaprogrammi maksumusi 2023-2027 vs 2022. Maksumused on jäänud samaks, aga kui hakata võrdlema eelmise ja selle aasta seletuskirja ja programmi, siis eelarve summa veidi erineb, sest statistikatööde kogumaksumusest on välja võetud andmehaldusega seonduvad summad. 93% riiklikust statistikast tehakse Euroopa Liidu õigusaktide alusel ja 7% riigisisese tellimuse alusel.

Tutvustati suuremaid statistikatööde arendusi. Olulisim neist on rahvamajandusstatistika ajakohastamine, mille täiendava rahastamise jaoks on tehtud riigieelarve strateegia (RES) taotlus. Võrreldes eelmise aastaga on lisandunud hiljuti vastu võetud energiastatistika määruse rakendamine ja kuna energiastatistika koosseis on muutunud, siis tuleb välja kujundada täiesti uus statistikavaldkond.

Riikliku statistika vaates on tehtud kaks RES taotlust – üks on uute Euroopa Liidu statistika õigusaktide rakendamise seotud kulude jaoks ja teine on kõikide statistika vajaduste jaoks, mida ministeeriumid statistikaametilt on soovinud juba mitmeid aastaid, aga mis seni on jäänud rahuldamata või tehtud tellimustööna, sh strateegia Eesti 2035 näitajad. Lõplik taotlus läks Rahandusministeeriumi poolt juunis välja ja selles keskenduti rahvamajandusstatistika ajakohastamisele ning poliitilistele statistikavajadustele (ministeeriumide andmevajadused). Terve statistikaameti esialgne taotlus (kõikide uute EL õigusaktide rakendamise seotud kulud) toetust ei leidnud. Kõik ministeeriumide täiendavad vajadused, mis olid statistikaametini 2022. aasta alguseks jõudnud, on RES esimeses etapis leidnud toetuse. Jaana Tael tutvustas edasisi riikliku statistikaga seotud tegevusi.

Arutelu

Arutelu käigus selgitati välja, et statistikaameti esitatud taotluse kinnitamiseks saab statistikanõukogu kaasa aidata oma seisukoha võtmisega ja võimalusel peaks Statistikanõukogu esimees kohtuma ka rahandusministriga.

Lisarahastuse ära jäämisel jäävad teatud statistikatööd realselt tegemata ja näitajaid välja andmata. Euroopa Liidu määruste vastuvõtmisel/menetlemisel koostab Statistikaamet valitsusele seisukohad, kus on kirjas ka konkreetsed rahalised kohustused kõikide ministeeriumide lõikes.

Veiko Tali tegi ettepaneku statistikanõukogu arvamuses programmi kohta välja tuua ka positiivne, mitte rääkida ainult rahast ning juhtida tähelepanu sellele, mida peab tegema ja sellele, mis saab siis, kui asjad jäävad rahanappuse tõttu riikliku statistika valdkonnas venima ehk käsitleda arvamuses ka riikliku statistika tootmise jätkusuutlikkuse küsimust.

OTSUSTATI:

3.1 Statistikanõukogu liikmed saavad oma muudatuste ettepanekud hiljemalt 22.06. statistikaameti referendile, 27.06. saab ettepanekud kokku võtta, teha kirjaliku menetluse ja hiljemalt 01.07. arvamuse rahandusministrile saata.

4. Ülevaade rahva- ja eluruumide loenduse hetkeseisust

Liina Osila tutvustas rahva- ja eluruumide loenduse 2022 ajakava. Esimesed andmed avaldati 01.06 (rahvastik) ja järgmine avaldamine toimub 05.07 (eluruumid), kus pressikonverentsi ei toimu aga tehakse pressiteade ja järjest avaldatakse ka blogilugusid.

Eelmise aasta lõpuks loodeti kõik meetodika arendustööd valmis saada, aga osad arendustööd siiski (hariduse ja hõivetunnustega seotud) veel jätkuvad. Küsitluse andmed on kogutud ja lähtebaasis ning

nende statistiline kaalumine on plaanis juuli-august ning avaldamine novembris.

Kokku saadakse 192 andmestiku andmed, tänaseks on laekunud 153 andmestikku, 35 andmestikku on veel analüüsimisel. Peale loendust kui kõikide andmekogude andmed on laekunud tehakse kokkuvõtte andmekogude kaupa ja tehakse kokkuvõtte millised olid erinevad laekumistega seotud probleemid. Nõukogu ettepanek oli ka teha ühine kohtumine kõikide andmekogude pidajatega, et jagada kogemusi ja häid praktikaid. Ettepanekut kaalutakse ja sügisel otsustatakse, kuidas oleks parim viis vastav teadmine edasi anda.

05.07. avaldatakse eluruumidega seotud andmed. Elamistingimuste info avaldatakse sügisel, kui on olemas leibkondade info. Andmed avaldatakse andmebaasis ja lisaks rahvaloendus.ee lehel „tulemused“ all. Ilmuvad blogilood konkreetsetel teemadel ja jagatakse infot sotsiaalmeedias. Sügisel toimub infopäev kohalikele omavalitsustele ja ministereeriumidele.

Arutelu

Tehti ettepanek korraldada infopäev ka teadlastele. Kindlasti võetakse ettepanek arvesse ning planeeritakse infopäev ka haridus-teadustegevusega seotud asutustele.

Oleme omavahel rääkinud nendest õppetundidest, mis oleme registritega seoses statistikaameti siseselt saanud ja arutanud tulevikuplaane. Eesmärk on tutvustada ka registrite pidajatele loendusega seotud tulevikuplaane (nii palju kui sügisel on teada) ning arutada koos nendega, kuidas ja mida nad peaksid oma arendusplaani võtma.

Avaldamisel lähtutakse põhimõttest, et andmete võrdlemiseks võetakse aluseks eelmise loenduse tabelid (et oleks võimalik andmeid võrrelda) ja tehakse võrdlustabelid teatud tunnuste lõikes (mille osas on see võimalik). Kõik tulemused lähevad teadlaste keskkonda, kus neid on võimalik analüüsida ka muul moel vastavalt vajadusele ja uurimisülesandele.

Loenduse kvaliteediraport valmib tõenäoliselt 2022 lõpus või 2023 alguses, seejärel tutvustatakse seda ka statistikanõukogule.

OTSUSTATI:

4.1 Võtta info teadmiseks.

5. Ülevaade 2022. aasta tegevuskavade täitmisest

Urmet Lee tutvustas statistikaameti põhiväärtuste mõõdikute ja tulemuste 2019-2022 võrdlusi ning eesmärgi (lisa 6). Mõõdikud on sellest aastast jagatud nelja gruppi – usaldusväärsus, kliendisõbralikkus, efektiivsus ja andmehaldus.

Praegu on kasutusel kolm erinevat viisi kuidas ja millistes punktides rahulolu mõõdetakse, aga meetodika on muutumas ja 2022 aasta lõpuks, ehk uude tegevuskavasse, soovitakse saada vastavad näidikud juba uutel põhimõtetel.

2022 tegevuskavas on kolm fookusvaldkonda: juhtimiskvaliteedi tugevdamine, andmeesitaja rahulolu parandamine ja andmete kasutamise tõhustamine. Urmet Lee tutvustas 2022 tegevuskava tegevusi ja progressi. Takistused on tekkinud andmeanalüüsi ja andmeteaduse kompetentside tõstmisega ning uute andmeallikate andmehõive võimekuse loomisega, mille põhjused on peamiselt puuduvad tööjõus.

Arutelu

Arutelu käigus selgitati, et I poolaasta „mahajäämus“ tellimustööde mahu eesmärgist ei näita võetud kohustusi vaid esitatud arveid, tegelikult on kohustused juba võetud ja ettevalmistused käivad ning arved esitatakse II poolaastal.

Täpsustati, et andmeesitajate rahulolu on madal statistikaameti vananenud infosüsteemide ja info küsimise viisi pärast. Ettevõtjad uurivad, miks mitte kasutada eeltäidetud andmeid ja võtta neid sealt, kus need juba olemas on. Suurem probleem on nende andmeesitajatega, kes ei mõõda oma tegevusi sellisel

kujul nagu meie neid andmeid soovime. Arenguruumi on andmete eeltäitmise võimaluse osas, läbi tuleks mõelda, kas näitajaid oleks võimalik mudeldada ja välja arvutada teiste näitajate pealt.

Soovitati tegevuskava täitmise juures edaspidi välja tuua ka lisatööd, mis tekivad tulenevalt olukorrast. Näiteks esimesel poolaastal aitab statistikaamet hinnata põgenike töötamise aspekte. Sellise asja välja toomine näitab, et statistikaamet on valmis uute või väga suurte prioriteetsete vajadustega kaasa tulema ning just selliste olukordade jaoks statistikaameti andmestikud ning võimekus ongi, sest sealt saab, olenemata ajast ja olukorrast riigis, adekvaatse info.

OTSUSTATI

5.1 Võtta info teadmiseks

6. Statistikaameti strateegia 2023-2027 I versioon

Arutelu eesmärk on saada nõukogult tagasisidet visiooni suunale, mille oleme endale visandanud ja edasistele tegevustele, et hakata konkreetseid vahetulemusi ja mõõdikuid lisama.

Urmet Lee andis ülevaate statistikaameti järgmise viie aasta strateegia koostamise protsessist ja tutvustas tänaseks jõutud strateegiliste valikute ettepanekuid. Viieks suuremaks strateegiliseks fookuseks kujunes eelnevate arutelude tulemusena: riikliku statistika tootmine, tellimus- ja eksperimentaaltööd, andmehaldus, andmeteenuused ja andmekirjaoskus. Horisontaalselt leiti, et tuleks keskenduda kliendikeskusele ja koosloomele ning valdkonnapõhisele fokuseerimisele.

Hetkel ollakse strateegia koostamisel valikute faasis, toimub eesmärkide ja mõõdikute ning missiooni ja visiooni sõnastamine, võtmetulemuste ning oluliste tegevuste määratlemine. Tänapäevaks on jõutud ettepanekuni keskenduda uue strateegia raames kolmele peamisele teemale – andmed, (andme)teenused (sh riiklik statistika) ja andmekirjaoskus. Lisaks organisatsiooni enda arendustegevused. August – september toimuvad organisatsiooni väärtuste, tegevuspõhimõtete ja juhtimismudelite kaasajastamine ning täiendamine. Oktoober – detsember tegeletakse arengukava koostamise ja kinnitamisega.

Arutelu

Arutelu käigus tehti ettepanekuid, kuidas selgemalt ja konkreetsemalt välja tuua, mis valikud tegevussuundade tasemel langetatakse ja mis eesmärgid püstitatakse, et anda tegevusele suuremat strateegilist sisu (ehk mida tehakse ja mida mitte). Statistikaamet on valinud suuna andmekeskusele. Arutati missiooni, visiooni, ambitsioonide ja strateegiliste suundade üle, et visioon tagada.

Jõuti järeldusele, et piisavalt ambitsioonikas võiks olla plaan jõuda viie aastaga nii kaugemale, et eksisteeriks süsteem, mis järjepidevalt tagaks, et andmed erinevates andmekogudeks saaks paremaks (st nii andmete kirjeldused kui kvaliteet). Praegu juba keskendutakse sellele, et see muutuks süsteemseks ja andmekogud oleksid sellises konditsioonis, et oleks võimalik andmete lihtne korduvkasutus ja neid saaks statistika tegemisel vaevata kasutada. Selle jaoks on vajalik täiesti uus keskkond, kuhu kõik info kokku tuua. Samuti on järgmise viie aasta jooksul vajalik kõikide valdkondade statistika re-disain ning kõik meetodid ja näitajad tuleb üle vaadata, ümber kujundada ja mõelda, kas näitajate andmed on kuskil mujal, kas neid saab arvutada või peab hakkama andmeid küsima. Lisaks tuleb juurde tekitada tehnoloogilised lahendused töö tõhusamaks muutmiseks.

Anti ülevaade ka aprillis ja mais läbi viidud statistikaameti klientide ja partnerite küsitluse ning fookusrühmade tulemustest. Fookusrühmade tagasisidest ilmnas, et pigem ei oodata statistikaametilt tuleviku vaatavate mõjuanalüüside koostamist, vaid kergelt ja kiirelt leitavaid usaldusväärseid ja faktipõhiseid andmeid. Soovi avaldati ka statistika valdkondade laiendamiseks. Statistikaameti mure on eelkõige ameti enda ja laiemalt riigiandmete korrastamine. Peamise tegevusena tehakse täna ametis kvaliteetset statistikat ja seeläbi võimaldatakse, läbi korras andmete, teistel osapooltel omi ülesandeid lihtsamini täita.

Andmekirjaoskuse teemal tuleks teha põhjalikum arutelu. Andmed võiksid olla sellised, et inimestel oleks neid huvi korral lihtne mõista ja neist aru saada. Välja peaks selgitama, mis on andmekirjaoskuse sees. Üks võimalus on sihitada ressursid sellistele tegevusele, et meil oleksid hästi koostatud kasutajaliidesed ning hästi disainitud ja arusaadavad teenused.

OTSUSTATI

6.1. Arutada arengukava täiendavalt järgmisel nõukogu kohtumisel ja toetati ametit jätkama strateegia arendamist vastavalt valitud andmekesksele visioonile ja missioonile.

LISAD:

1. 2023-2027 statistikaprogramm
2. Statistikanõukogu arvamus
3. Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu seletuskiri
4. Vabariigi Valitsuse korralduse lisa
5. Esitlus „REGREL ülevaade“
6. Esitlus „SA tegevuskava II kvartal“
7. Statistikaameti arengukava 2023-2027 (asutusesiseseks kasutamiseks AvTS § 35 lg 2 p 2)

(allkirjastatud digitaalselt)

Hede Sinisaar

(allkirjastatud digitaalselt)

Kaisa Käbal